

دراماتورژی فیلم

شاهپور شهبازی

www.ketab.ir

کتابخانه ملی

www.ketab.ir

سرشناسه: شهبازی، شاهپور، - ۱۳۴۰
عنوان و نام پدیدآور: دراماتورژی فیلم / شاهپور شهبازی
مشخصات نشر: تهران: نشر چشمه، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری: ۲۳۹ ص.
شابک: 978-600-229-477-7
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتاب‌نامه
موضوع: فیلم‌نامه‌ها - فن
موضوع: فیلم‌نامه‌نویسی
موضوع: داستان‌نویسی
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ د۴ ۱۹۹۶/۸۷۹ PN
رده‌بندی دیویی: ۸۰۸ / ۲۳
شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۲۷۴۸۸۳۳

رده‌بندی نشر چشمه: هنر - سینما

دراماتورژی فیلم

شاهپور شهبازی

ویراستار: محسن آزرم

مدیر هنری: مجید عباسی

لیتوگرافی: باختر

چاپ: دالاهو

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۲، تهران

ناظر فنی چاپ: یوسف امیرکیان

حق چاپ و انتشار محفوظ و مخصوص نشر چشمه است.

هرگونه اقتباس و استفاده از این اثر، مشروط به دریافت اجازه‌ی کتبی ناشر است.

www.cheshmeh.ir

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۹-۴۷۷-۷

دفتر مرکزی و فروش نشر چشمه:

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ابوریحان، خیابان وحید نظری، شماره‌ی ۳۵

تلفن: ۶۶۴۹۲۵۲۴

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی مرکزی:

تهران، خیابان کریم‌خان زند، نبش میزای شیرازی، شماره‌ی ۱۰۷

تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی کورش:

تهران، بزرگراه ستاری شمال، نبش خیابان پیامبر مرکزی، مجتمع تجاری کورش، طبقه‌ی پنجم، واحد ۴

تلفن: ۴۴۹۷۱۹۸۸ - ۹۰

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی آرن:

تهران، شهرک قدس (غرب)، بلوار فرزاد، ترسیده به اتوبان نیایش، خیابان حافظی، نبش خیابان فخارمقدم

مجتمع تجاری آرن، طبقه‌ی ۲

فهرست

۹	 مقدمه
۱۱	 دراماتورژی چیست و دراماتورژ کیست؟
۲۵	 رازهای پرده‌ی جادویی
۴۱	 دوازده سال بردگی
۵۹	 گذشته
۷۱	 چهارشنبه‌سوری
۸۳	 زندگی پنهان والتر میتی
۹۹	 نجات آقای بنکس
۱۱۱	 متروپل
۱۲۹	 رد کارپت
۱۴۳	 رودخانه‌ی میستیک
۱۵۵	 ماد
۱۶۷	 سگ را بچیان
۱۹۳	 کلاس (در میان دیوارها)
۲۱۱	 آگوست: اوسپچ کانتی
۲۳۱	 تعریف و کارکرد پیش‌داستان در فیلم‌نامه‌ی داستانی
۲۳۷	 مصاحبه با هفته‌نامه‌ی سینمایی صبا

مقدمه

کتاب دراماتورژی فیلم اگرچه به نظر مجموعه‌ای از مقالات است و هر مقاله مستقل نوشته شده، اما به دلیل ارتباط تماتیک چاپ آن‌ها تحت یک عنوان کلیتی واحد را می‌سازد. تعدادی از این مقالات پیش از این در مجلات سینمایی چاپ شده و تعدادی برای اولین بار به چاپ می‌رسند. در این کتاب، سه مقاله نخست را باید به عنوان پیش فرض‌های تنوریک سایر مقالات دید. مقاله‌ی «دراماتورژی چیست و دراماتورژ کیست؟» ضمن بررسی اجمالی تاریخ درام و فرازهایی از شناخت‌شناسی فلسفه به جست‌وجوی پاسخ رابطه‌ی علم و هنر می‌پردازد. «رازهای پرده‌ی جادویی» انواع مخاطبان متن، سطح ارتباط و فرآیند ادراک آن‌ها را بررسی می‌کند. «آسیب‌شناسی سینمای ایران» به تأثیر عناصر فرامتنی در چگونگی شکل‌گیری متن پرداخته و بر اهمیت نقش دراماتورژی در متن تأکید می‌کند. سپس از منظر دراماتورژی به تحلیل یازده فیلم در ژانرهای مختلف پرداخته‌ام.

مقاله‌ی «اقتباس یا دیکتاتوری متن» ضمن دراماتورژی فیلم دوازده سال بردگی از منظر تنوری گام‌به‌گام مؤلف، به نقش هنر اقتباس در این فیلم می‌پردازد. دو مقاله‌ی «حسدهای عاشق» و «دونل نگاه» به مثلث اضداد در درام و زیرمتن بازیگری در فیلم‌های گذشته و چهارشنبه‌سوری اصغر فرهادی می‌پردازند. «چراغ‌های رنگی جهان اخلاق» از منظر دراماتورژی به فیلم متروپل مسعود کیمیایی نگاه می‌کند. «کابوی خیابانی دفزن» قواعد ژانر کمدی را مبتنی تحلیل فیلم رد کارپت رضا عطاران قرار می‌دهد.

«فرشته‌ی درون یا هیولا» به نقش صحنه‌های تماتیک و گام‌های دراماتیک در فیلم نجات آقای بنکس می‌پردازد. «چیزهای زیبا جلب توجه نمی‌کنند» ضمن تحلیل فیلم از منظر تنوری گام‌به‌گام به تفاوت سینمای شخصیت‌محور امریکا و اروپا در فیلم زندگی پنهان والتر میتی نگاه خواهد کرد. «عدالت یا روایت جعلی از واقعیت» به تحلیل پی‌رنگ معمایی در فیلم جنایی - معمایی

رودخانه‌ی مرموز می‌پردازد. «هیولای کلیشه یا مهندسی اطلاعات» به نقش هنر تقسیم اطلاعات در تفاوت کیفی فیلم صدا با سایر نمونه‌های مشابه نقبی خواهد زد. «تولید معنا یا بازتولید بی‌معنایی» از منظر تئوری گام‌به‌گام فیلم سگ را بجنیان را تحلیل می‌کند. «اصل چیست؟ سایه کدام است؟» فلسفه‌ی افلاتون را مبنای پرسش اصل و سایه در فیلم سگ را بجنیان قرار می‌دهد و از این زاویه گذری به اندیشه‌ی سایر فیلسوفان خواهد زد. «زندگی خیلی طولانی است» از منظر درون‌مایه به تحلیل شخصیت‌های مختلف فیلم آگوست: اوسیچ کانتی می‌پردازد. «قدرت دانش یا دانش قدرت» از منظر فلسفه‌ی سیاسی میشل فوکو و چهار نوع متفاوت تکنولوژی قدرت به تحلیل فیلم کلاس می‌پردازد.

در هر مقاله، بر یکی از سطوح متن تأکید شده و تلاش شده در این مجموعه طیف متنوعی از گونه‌های مختلف سینمایی مورد تحلیل و نقد قرار بگیرند. به شکل عملی اما این کتاب را می‌توان جلد سوم کتاب تئوری‌های فیلم‌نامه در سینمای داستانی دانست. زیرا در دراماتورژی بسیاری از فیلم‌ها از «تئوری گام‌به‌گام» خودم به عنوان ارزش ارجاعی در تحلیل فیلم‌ها استفاده کرده‌ام.

در پایان کتاب، متن مصاحبه‌ای را خواهید خواند که به گونه‌ای تخصصی به برخی از مفاهیم «تئوری گام‌به‌گام» و نقد سایر تئوریسین‌ها، که در جلد دوم کتاب تئوری‌های فیلم‌نامه در سینمای داستانی آمده‌اند، پرداخته شده. این مصاحبه به همت روزبه کمالی و در مجله‌ی سینمایی فیلم نگار قبلاً چاپ شده. لازم می‌دانم از آقای روزبه کمالی قلباً و صمیمانه تشکر فراوان کنم. آشنایی با ایشان و گفت‌وگو به مناسبت چاپ جلد اول کتاب تئوری‌های فیلم‌نامه در سینمای داستانی راه به‌ظاهر آسان اما دشوار ورود به جهان مطبوعات و نقد را برایم هموار کرد و بخشی از مقالات این کتاب به سفارش، اصرار و حمایت ایشان نوشته شده‌اند.